

# **ÇİN HALK CUMHURİYETİ**

## **PAZAR BİLGİLERİ**



**T.C.**  
**Ticaret Bakanlığı**  
**Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği**

## İÇİNDEKİLER

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI .....	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ .....	11
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER .....	14
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER .....	19
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER .....	24

# 1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

## Dış Ticaret Politikası

Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından 2014 yılı içerisinde açıklanan “Yeni Normal” kavramı ile Çin ekonomisinde yüksek hızlı büyümeden orta - yüksek hızlı, ancak sürdürülebilir bir büyümeye geçilmesi, ekonominin yeniden yapılandırılması, girdi ve yatırım temelli bir büyüme modeli yerine yenilik temelli bir büyümenin olanaklı kılınması ifade edilmektedir. Son yıllarda Çin’de arz yönlü reformlar aracılığıyla büyümenin niceliği kadar niteliğinin de gözetildiği ve finansal istikrarın öne çıkarıldığı bir ekonomi politikasının izlendiğini belirtmek mümkündür.

Çin’in yeni ekonomi politikası çerçevesinde Çin’in kaliteli ithal ürünleri talebi her geçen gün artmaktadır. Nitekim Çin 2021 yılı itibarıyla 2,7 trilyon dolarlık ithalatı ile dünyanın en büyük ikinci ithalatçısı konumundadır. 2021 yılındaki 3,4 trilyon dolar değerindeki ihracatı ile de dünyanın en büyük ihracatçısıdır.

Özellikle Çin’in 2001’deki Dünya Ticaret Örgütü üyeliği ile birlikte Çin’in dış ticaret rejiminde önemli liberalleşmeler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Çin’de ilgili makamlar nezdinde kayıt yaptırdıktan sonra yabancı sermayeli olanlar dâhil tüm şirketler, dış ticareti sadece devlet tarafından yapılabilen belirli ürünler haricindeki tüm ürünlerin serbestçe ihracat ve ithalatını yapabilmektedir. İthal edilen malların ülke içerisinde dağıtımını yapabilmek için malın dağıtım haklarının da alınması gerekmektedir.

Çin, ithalata konu ürünleri üç ana başlık altında sınıflandırmaktadır. Bunlar; ithalatına izin verilen ürünler, ithalatına kısıtlı izin verilen ürünler ve ithalatı yasak olan ürünlerdir. Birçok ürünün ithalatı serbestçe gerçekleştirilirken, bazı ürünler üzerinde kota ve ruhsat kısıtlamaları uygulanmaktadır. Zehirli maddeler vs. gibi kalemlerin ithalatı ise yasaktır. Tüm şirketler (Çinli ve yabancı) çoğu ürünü ithal etme hakkına sahiptir, ancak sınırlı sayıda mal devlet ticaret şirketleri aracılığıyla ithalat için ayrılmıştır.

Geçmiş dönemde, Çin’de dış ticaret haklarına sahip az sayıda şirket bulunmaktaydı. Çin’in DTÖ’ye katılımını takiben, Dış Ticaret Yasası ve Dış Ticaret Operatörlerinin Dosyalandırılması ve Kayıtlarına İlişkin Önlemler uyarınca dış ticaret yapmaya yetkili şirketlerin sayısı hızlı bir şekilde artmıştır.

Çin açısından, yurtiçi tüketici talebinin artırılması, istikrarlı ekonomik büyüme ve ekonominin yeniden yapılandırılması en önemli araçlardan biridir. Bu kapsamda, Çin, özellikle nihai tüketiciye yönelik ithal ürünlere gümrük vergilerini düşürmektedir.

Çin’de ithalatın bedelinin ödenmesi için ağırlıklı olarak akreditif ve vesaik mukabili ödeme yöntemleri kullanılmaktadır. Çin bankalarının büyük çoğunluğunun hem ihracat hem de ithalat için akreditif açma yetkisi bulunmaktadır. Çin’de şubesi ya da temsilcilik ofisi olan yabancı sermayeli bankalar için de aynı durum söz konusudur. Vesaik mukabili ödeme ise akreditife benzemekte ancak daha az karmaşık ve daha esnek bir ödeme olanağı sağlamaktadır. Bu yöntemde, ihracatçının malı yüklemesinin ardından, sevk belgeleri ihracatçının bankası kanalıyla, bedelinin tahsili karşılığında teslim edilmek üzere Çin’deki ithalatçının bankasına

gönderilmektedir. Bu banka, mal bedelini tahsil ettikten sonra ithalatçıya söz konusu malların çekilmesini sağlayacak evrakı teslim etmektedir.

Ticaretin olağan akışında, ilgili Çin ithalatçısı (acente, distribütör, ortak girişim ortağı vs.) mal ithalatı için gerekli belgeleri ihracatçıdan temin etmekte ve bunları Çin Gümrük İdaresine sunmaktadır. Gerekli belgeler ürüne göre değişmektedir; ancak genel olarak konşimento, fatura, gönderim listesi, gümrük beyannamesi, sigorta poliçesi ve satış sözleşmesi gibi standart belgeler ile ithalat kota sertifikası (talep edilmesi halinde), ithalat lisansı (talep edilmesi halinde), denetim sertifikası (talep edilmesi halinde) ve diğer belgeleri içermektedir.

### **İthalat Rejimi**

Çin'e ihraç edilen tüm ürünler yerel mevzuata uygun olmak zorundadır. Ülkeye yapılan ithalat Çin hükümeti tarafından üç kategoride ele alınmaktadır; bunlar ülkeye girişi yasak olan ürünler, kısıtlı olarak izin verilen ürünler ve serbestçe ticareti yapılabilen ürünlerdir. Çin Gümrükler Genel İdaresi yasak ve kısıtlamalara tabi olan ürünlerin listesini düzenli olarak güncelleyerek web sitesinde yayınlamaktadır.

Çin'de gümrük değerlemesi, ithal edilen ürünlerin değerlerini uluslararası piyasalardaki fiyatlar, yabancı piyasa fiyatları ve iç piyasa fiyatları temel alınarak listeleyen bir veri tabanı üzerinden gerçekleştirilmektedir. İthalatçı tarafından beyan edilen fiyatlar genel olarak kabul edilmekteyse de söz konusu veri tabanı ile beyan edilen fiyat arasında ciddi bir farklılık söz konusuysa yeniden bir hesaplama yapılmaktadır.

Çin gümrükleri tarafından ülkeye girecek ürünler için talep edilen evrak ürünün cinsine göre farklılık göstermektedir. Üretici ya da denetleyici kurum tarafından hazırlanmış olan kalite, miktar ve ağırlık ile ilgili belgeler mutlaka talep edilmektedir. Bazı ürünlerin ülkeye varışında kontrol edilmesi ya da beraberinde Çin hükümeti tarafından kabul edilmiş bir akreditasyon belgesi ile gelmesi gerekmektedir. Belirlenen şartlara uymayan ürünler satıcıya geri gönderilir ve bu durumda alıcı tarafında oluşan zarar nedeniyle bir tazminat da söz konusu olabilir.

Türkiye'den Çin'e ihraç edilen ürünlerin Çin'deki gümrük işlemleri büyük ölçüde Çin tarafındaki ithalatçı tarafından yapılacaktır. Ancak Türkiye'deki ihracatçının da konuya hâkim olması, her adımdan haberdar olması ve gerektiğinde talep edilen belgeleri temin edebilmesi gerekmektedir.

Geçmiş dönemde, Çin'de dış ticaret haklarına sahip az sayıda şirket bulunmaktaydı. Çin'in DTÖ'ye katılımını takiben, Dış Ticaret Yasası ve Dış Ticaret Operatörlerinin Dosyalandırılması ve Kayıtlarına İlişkin Önlemler uyarınca dış ticaret yapmaya yetkili şirketlerin sayısı hızlı bir şekilde artmıştır.

### **İhracat Rejimi**

Çin'de ilgili makamlar nezdinde kayıt yaptırdıktan sonra yabancı sermayeli olanlar dahil tüm şirketler, dış ticareti sadece devlet tarafından yapılabilen belirli ürünler haricindeki diğer tüm ürünlerin serbestçe ihracat ve ithalatını yapabilmektedir.

İhracattaki belgeler ürün/sektör bazında değişmekle birlikte tüm ürünler açısından yer alması gereken belgeler aşağıda yer almaktadır:

- Ticari fatura
- Gönderilen ürünlerin ayrıntılı listesi
- Konşimento
- Gümrük beyannamesi
- Ürünle ilgili gerekli sertifikalar

### **Gümrük Tarifeleri**

Çin açısından, yurtiçi tüketici talebinin artırılması, istikrarlı ekonomik büyüme ve ekonominin yeniden yapılandırılması en önemli araçlardan biridir. Bu kapsamda, Çin, özellikle nihai tüketiciye yönelik ithal ürünlerine uyguladığı gümrük vergilerini düşürmektedir.

Gümrük vergileri, Çin'in 2001'deki Dünya Ticaret Örgütü üyeliği ile birlikte düşmeye başlamıştır: 2000 yılında %15,3 olan ortalama ithalat tarifesi, 2022 itibarıyla %7,4'e kadar inmiş durumdadır.

Çin'in ürün bazında uyguladığı gümrük vergileri hakkında bilgi almak için Pekin Ticaret Müşavirliğimize başvurularını mümkündür. Çince dilinde hizmet veren ÇHC Gümrükler Genel İdaresi sitesinden de gümrük vergisi araştırılabilir:

<http://www.customs.gov.cn/customs/302427/302442/jckszcx/index.html>

### **İç Vergiler ve Oranları**

İhracat ve ithalat, gümrük vergilerine ve KDV'ye tabi olmakla birlikte belirli ürünler için Tüketim Vergisi de uygulanmaktadır.

Çin'de kurulmuş olan ya da yönetimi Çin'de bulunan bir firma Çin'de yerleşik olarak kabul edilmektedir ve gelirleri üzerinden vergilendirilmektedir. Çin'in halen 105 ülkeyle Çifte Vergilendirmeyi Önleme anlaşması bulunmaktadır. Ülkemiz ile Çin arasında yapılmış olan Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması" 01.01.1998 tarihinde uygulamaya alınmıştır.

Vergilendirilebilir gelir, şirketin o mali yıldaki brüt gelirlerinden masrafların ve kayıpların düşülmesiyle hesaplanmakta ve tüm kâr, sermaye kazançları, temettüleri, faiz getirileri, kira gelirleri ve telif ücretleri bu kapsama girmektedir. Çin'de, üç kategoriye ayrılabilen 18 farklı vergi türü bulunmaktadır:

1) KDV, Tüketim Vergisi, İşletme Vergisi, Taşıt Alım Vergisi ve Gümrük Vergisi dahil olmak üzere mal ve hizmet vergileri.

2) Kurumlar Vergisi ve Bireysel Gelir Vergisi dâhil olmak üzere gelir vergileri.

3) Arazi Takdir Vergisi, Emlak Vergisi, Kent ve İlçe Arazi Kullanım Vergisi, Ekilebilir Arazi Kullanım Vergisi, Tapu Vergisi, Kaynaklar Vergisi, Taşıt Vergisi, Damga Vergisi, Kentsel Bakım ve İnşaat Vergisi, Tütün Vergisi ve Gemi Tonaj Vergisi gibi diğer vergiler.

Çin’de Kurumlar Vergisi oranı %25 olarak belirlenmiştir. Ancak şirketin özelliğine göre ve belirli koşulların yerine getirilmesi durumunda farklı oranlar uygulanabilmektedir. Örneğin, küçük ölçekli ve kârlılığı düşük firmalar %20 vergi öderken, bu oran yüksek teknoloji statüsüne sahip ya da yüksek katma değerli hizmet sektöründe faal olan şirketler için %15’e düşmektedir. Temettüleri, faiz getirileri, kira gelirleri ve telif ücretleri gibi pasif gelirler üzerinden uygulanan stopaj vergisinin oranı %10 olarak belirlenmiştir.

Ülkede 2022 yılı için diğer vergi oranları Gelir Vergisi %45, KDV %13, Sosyal Güvenlik oranı %48, Şirketler için Sosyal Güvenlik Oranı %37, İşçiler için Sosyal Güvenlik Oranı %11’dir.

### **Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar**

Çin'deki standartları oluşturma gözetim, takip ve kontrolüne ilişkin süreç Çin Halk Cumhuriyeti Standardizasyon İdaresi (SAC) tarafından yönetilmektedir. Diğer taraftan Kalite Denetimi ve Karantina Genel İdaresi (CIQ) konuyla ilgili merkezi idare konumundadır.

Çin’de standartlar zorunlu veya ihtiyari olabilmektedir. Zorunlu standartlar, insan sağlığı, kişisel mülkiyetin ve güvenliğin korunmasıyla ilgili olup kanunlar ve idari düzenlemeler vasıtası ile uygulamaya konulmaktadır. Bunların dışında kalan tüm standartlar ise gönüllü (ihtiyari) standartlar olarak kabul edilmektedir. Çin standartlarında dört seviye bulunmaktadır. En yaygın olarak uygulananlar şu şekildedir:

- 1) Ulusal Standartlar
- 2) Profesyonel Standartlar
- 3) Bölgesel Standartlar
- 4) Özel Teşebbüs (Firma)

Söz konusu seviyeler hiyerarşik yapıdadır.

Ulusal Standartlar genellikle "GB standartları" olarak anılmakta olup, Çin genelinde geçerlidir. İhtiyari standartlarda "T" ön eki kullanılmaktadır. Örneğin, gönüllü bir ulusal standart "GB / T" ön ekine sahipken, zorunlu bir ulusal standart "GB" ön ekini içermektedir.

Profesyonel Standartlar genellikle "Endüstri Standartları" olarak anılmaktadır. Mesleki standartlar endüstri sektörüne göre kodlanmaktadır. Profesyonel standartlardan ihtiyari nitelikte olanların da ilgili sektör kodundan sonra "/ T" eklenmektedir. Örneğin, tarım sektörü zorunlu standardı NY kodu ile başlarken tarımsal gönüllü standartlar için kod "NY / T"dir.

Yerel standartlar genellikle "Eyalet Standartları" olarak anılmaktadır. Ne Ulusal Standartlar ne de Profesyonel Standartlar mevcut olmadığında uygulanmaktadır. Ancak yerel bir alanda endüstriyel ürünlerin güvenliği ve hijyeni için birleşik gereksinimlere ihtiyaç bulunmaktadır. Yerel Standartlar "DB + \*" (zorunlu) veya "DB + \* / T" (ihtiyari) ile tanımlanmaktadır.

Kurumsal Standartlar, Ulusal Standartlar, Profesyonel Standartlar ve Yerel Standartların mevcut olmadığı durumlarda Çin'deki bağımsız bir şirket tarafından geliştirilebilmekte ve/veya kullanılabilir. Kurumsal standartlar kodunu belirleme formülü "Q + \*"dir. Burada \* simgesi Kurumsal kodu temsil etmektedir.

## Gıda Maddelerinin Çin'e İhracatı

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) mevzuatı uyarınca, gıda ürünleri ithalatında bütün ihracatçı ülkeler tarafından risk analizi ve ürün spesifik protokollerin imzalanmasını öngören bir pazara giriş sürecinin tamamlanması gerekmektedir. Konu ile ilgili kurum olan ÇHC Kalite Kontrol, Denetim ve Karantina Genel İdaresi (AQSIQ) yeniden yapılandırılmış, 2017 yılından bu yana ÇHC Gümrükler Genel İdaresi (GACC) anılan konu kapsamında yetkili kılınmıştır.

Gıda sektörü, ülkemizin Çin'e yönelik ihracatının geliştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin sağlanması açısından önem ve potansiyel arz eden bir sektör konumundadır. Bu kapsamda, ülkemizin gıda ürünlerinin Çin'e yönelik ihracatının arttırılması amacıyla bir süredir sistematik çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda, ilk olarak, gıda ürünlerimizin Çin'e yönelik girişinin kolaylaştırılması amacıyla, iki ülke arasında iş birliğine yönelik bir çerçeve anlaşması olan "Gıda Güvenliği Anlaşması" 19 Nisan 2013 tarihinde imzalanmış bulunmaktadır.

Çin'e gıda ürünlerimizin ihracatı kapsamında 2019 yılında kiraz ihracatımızda fümigasyon yönteminin önu açılmış, Antep fıstığı ihracatımız resmi olarak başlamış, Çin'e ihraç edilebilen su ürünlerimize ise ton balığı ve alabalık ürünleri eklenmiştir.

21 Mayıs 2020 tarihinde ise Çin'e süt ürünleri ihracatımızın önu açılmış; Çin Halk Cumhuriyeti Gümrükler Genel İdaresi tarafından yapılan açıklama ile Türkiye'den Çin'e süt ve süt ürünleri ihracatı için 54 firmaya farklı ürün gamlarında yetki verilmiştir. Bugün itibarıyla 71 işletmemiz süt ürünleri alanında Çin'e ihracat yapabilmektedir. Son olarak 2021 yılında Çin'e UHT süt ihracatımız da başlamış bulunmaktadır.

15 Ekim 2020 tarihinde kanatlı eti ihracatımız kapsamında bir firmamızın Çin'e ihracatı için Çin Halk Cumhuriyeti Gümrükler Genel İdaresi tarafından yetki verilmiştir. Halihazırda başta ÇHC Gümrükler Genel İdaresi olmak üzere ilgili tüm Çin makamları nezdinde diğer işletmelerimizin de Çin'e ihracat kapsamında gerekli onay süreçlerinin tamamlanması konusunda taleplerimiz ve yakından takip edilmektedir.

Su ürünleri ihracatımız kapsamında ise 56 firmamız Çin'e ihracat gerçekleştirebilmektedir.

Diğer taraftan, Çin'e defne yaprağı, elma, üzüm, kivi, narenciye, nar ve iç badem ihracatımızın başlayabilmesi için de konunun muhatabı ÇHC Gümrükler Genel İdaresi ile görüşmeler yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Kiraz, su ürünleri, kanatlı etleri gibi ürünlerin firma bazında ihracatının yapılabilmesi için firmanın Çin makamlarınca onaylı işletmeler listesine alınmış olması gerekmektedir. Bu konuda firmalarımızın ilk bilgi alma mercii ise Tarım ve Orman Bakanlığıdır.

- **ÇHC Gümrükler Genel İdaresi'nin 248 ve 249 Sayılı Düzenlemeleri**

Çin Gümrükler Genel İdaresi'nin 248 ve 249 Sayılı Düzenlemeleri 2022 yılı itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

248 ve 249 Sayılı Düzenlemeler uyarınca aşağıda belirtilen ürün grupları kapsamındaki gıda maddelerini üreten/paketleyen firmalarımızın kayıtları Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından GACC'ye bildirilmektedir:

Et ve et mamulleri; yenilebilir bağırsak; su ürünleri; süt mamulleri; yumurta ve yumurta mamulleri; arı ürünleri; kuş yuvası ürünleri; yemeklik katı ve sıva yağlar: yağlı tohumlar ; içi doldurulmuş hububat mamulleri; yağlı tohumlar; yenilebilir tohumlar; değirmencilik mamulleri ve malt; taze ve kurutulmuş sebzeler ve kuru bakliyat: gıda çeşni ve sosları; sert kabuklu meyveler ve tohumlar; kuru meyveler: Kavrulmamış kahve ve kakao çekirdekleri ; özel amaçlı diyet gıdaları ile sağlığı güçlendirici gıdalar.

Bu gruba dahil olmayan ürünleri üreten/paketleyen firmalarımız kayıtlarını kendilerinin yapması gerekmektedir. Kayıt sayfası: [cifer.singlewindow.cn](http://cifer.singlewindow.cn) adresindedir.Konuya ilişkin daha detaylı bilgi almak isteyen firmalarımızın Pekin Ticaret Müşavirliğimize başvurmaları mümkündür.

### **Test Etme, Muayene ve Belgelendirme**

Ürünün çeşidine (özellikle yaş meyve sebze ve et / kanatlı eti ürünleri için ilave belgeler gerekmektedir) göre değişim gösterse de Çin tarafından ithal gıda ve diğer ürünlerde talep edilen başlıca belgeler aşağıda sıralanmaktadır:

- Ticari fatura
- Gönderilen ürünlerin ayrıntılı listesi
- Konşimento
- Gümrük beyannamesi
- Sağlık Sertifikası
- Sıvı gıdalar için şişeleme tarihi
- Gıda etiketinin orijinal örneği
- Gıda etiketinin Çince örneği
- Gıda Kontrol Sertifikası
- Serbest Satış Sertifikası (Certificate of Free Sale)
- Çin Makamlarınca Verilecek Kargo Taşıma Sigortası Poliçesi Başvuru Formu
- (China Cargo Transportation Insurance Policy Application Form)

Tüm ürün grupları için etikette ve gümrükleme öncesinde ve sırasında istenebilecek belgelerin ürün bazında ayrıca araştırılması gerekmektedir.

### **Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme**

Çin'in, özellikle tüketim malları için ürün bazında belirlenmiş etiketleme ve ambalajlama gereksinimleri bulunmaktadır. Bazı durumlarda, bu gereklilikleri karşılamayan malların Çin'e girişi reddedilmektedir.



Çin pazarında satılan tüm ürünler için ambalajlama, pazarlama açısından çok önemli bir konu olup müşteriyi cezbedecek ambalajların kullanılması, pazara yüksek fiyattan giriliyor ise ürünün lüks imaja uygun bir ambalaj ile piyasaya sunulması önerilmektedir.

Tüketiciler tarafından gıda ürünlerinde ambalajlara büyük önem verilmektedir. Çin yeni yılında ve diğer özel günlerde gıda maddeleri, hediye amacı ile satın alınmaktadır. Bu nedenle ambalaj malzemesi ve tasarımı karar aşamasında belirleyici olmaktadır.

Hali hazırda yürürlükte olan yasalara göre ürünler belli standartları karşılamak zorundadır. Standartlara göre kalite belgesi verilen ürün üzerine güvenlik etiketi yapıştırılmaktadır. Kullanılan standartların kodları, seri numaraları ve isimleri ürün üzerine basılmış veya teknik kullanım kılavuzu ile ambalaj üzerine yazılmış olmalıdır.

Ülkedeki resmi dil olan "Basitleştirilmiş Çince" olarak da tanımlanan "Mandarin Lehçesi" kullanılması gerekmektedir. Çince olarak; ürün ismi, üretici ismi, adresi, temel katkı maddeleri ile bunların miktar ve özellikleri ile birlikte satış ve kullanım için ayrı ayrı üretim ve son kullanma tarihleri, ürünün yanlış kullanımını önlemeye yönelik ve buna bağlı tehlikeleri kapsayan açıklayıcı uyarılar, uygun taşıma ve depolama ile ilgili talimatlar yer almalıdır. Ayrıca ithal edilen gıda ürünleri üzerinde ürünün güvenli olduğunu gösterecek lazer etiket bulunması istenmektedir.

### **Teknik Engeller**

Çin'in sağlık ve bitki sağlığı önlemlerinin (SPS) uygulanmasına ilişkin mevzuatı, birçok yasa, yönetmelik ve ulusal standartlardan oluşmaktadır. Kapsanan ürünler arasında gıda, sağlıklı gıda, hayvanlar ve bitkiler, hayvan yemleri ve kozmetik ürünleri yer almaktadır.

SPS rejiminin temel koşulları , ilgili ürünlerin Çin'in zorunlu sıhhi standartlarına uygun olmasını sağlamaktır. Bu gereksinimler, temel olarak aşağıdaki mekanizmalar aracılığıyla uygulanmaktadır.

- İthal ürünlere uygulanan zorunlu ön kayıt: Kozmetik ve bazı gıda maddeleri Çin'in gıda ve ilaç düzenleme kurumlarından ön izin almadan ülkeye ithal edilmesi ve dağıtımı mümkün değildir.
- Ürün denetimi süreci: Çoğu gıda, kozmetik ürünleri ile hayvansal veya bitkisel menşeli ürünlerin gümrükleme aşamasında, tarife satırlarına bağlı olarak, görsel inceleme ve laboratuvar testlerinden geçmesi gerekebilmektedir.
- Bazı hayvansal ürünler için (örneğin et ve süt ürünleri) ÇHC Gümrükler Genel İdaresi ile ilgili ülkede muadili arasında imzalanması gereken protokolden sonra ÇHC Gümrükler Genel İdaresi tarafından "onaylanmış üreticiler" listesinin oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca bu noktada protokole bağlı olarak sağlık sertifikası oluşturulmaktadır.

### **Diğer Teknik Engeller**

#### ***Tarım ürünleri için Tarife Oranı kotası***

SPS önlemlerinden ayrı olarak başlıca tarım ürünlerine uygulanan bir diğer ticaret engeli; tahıl, pamuk, şeker ve yün gibi ürünlere uygulanan Tarife Oranı Kotası'dır.

SPS'ye benzer şekilde, Çin'in ticaretteki teknik engelleri (TBT) de teknik düzenlemeler, kurallar ve standartlardan oluşmaktadır. Bu TBT kuralları esas olarak Çin Zorunlu Sertifikasyonu (CCC- China Compulsory Certification) olarak bilinen bir teknik uygunluk değerlendirme sistemi aracılığıyla uygulanmaktadır. CCC'ye tabi ürünler (tüketici elektroniği, ev aletleri ve otomotiv ürünleri gibi geniş bir ürün yelpazesini içerir) Çin'in Standardizasyon ve Akreditasyon Kurumu tarafından yayınlanan bir katalogda listelenmiştir. Bu ürünlerin, Çin teknik gerekliliklerine uygunluğu sağlamak için, genellikle yerel bir şube veya yabancı üreticinin ülkesindeki Çin yetkililerince atanmış temsilcisi tarafından yürütülen bir sertifikasyon sürecinden geçmesi gerekmektedir. Sertifikalı ürünlerin, bir ön koşul olan CCC işaretini kullanmasına izin verilmektedir. Söz konusu ürünlerin Çin pazarına girişi için CCC işaretinin kullanılması bir zorunluluktur.

### ***Çin'de Ürün Güvenliği Denetimleri***

Çin'in ürün güvenliği konusu kapsayan birden çok yasa bulunmamaktadır. Üreticiler ve satıcıları ile bu alandaki diğer paydaşlar, çeşitli yasa ve yönetmeliklerde belirtilen kurallara zorundadır. Ürün güvenliği denetimleri sektöre göre farklılık gösterse de temel olarak "State Administration for Market Regulation" öncelikli yetkiye sahiptir.

## 2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Çin, genel itibarıyla diğer pazarlara göre stratejiler bakımından bazı farklılıklar arz etmektedir. Ancak, Çin'i, Ortadoğu, Afrika ve Avrupa pazarlarından Çin'in "daha zor" veya "daha kolay" bir pazar yerine "daha farklı" olarak nitelendirmek daha doğrudur. Ülkemiz ihracatçıların ve yatırımcıların Çin'i diğer ülkelerle kıyaslamak yerine kendine özgü dinamikleriyle hareket etmelerinde fayda bulunmaktadır. Bu noktada istikrar çok önemli bir husus olarak öne çıkmaktadır. Çin geneli nezdinde ithalatta sürdürülebilirlik oldukça ön plana çıkmaktadır. Gıda sektörü başta olmak üzere genel itibarıyla Çinli ithalatçılar, kendilerine düzenli ürün tedariki sağlayacak firmalar ve ülkelerle iş birliklerine önem vermektedir.

### **Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları**

Fikri mülkiyet haklarının korunması ve yabancı şirketlerin Çinli ortakları ya da üçüncü taraf şirketler tarafından fikri mülkiyet haklarının ihlal edildiğine dair şikayetleri, Çin'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin, Çin'de yaşadığı en büyük sorundur. Ancak, Çin hükümetinin son dönemde bu alanda yaptığı reform çalışmaları gelecekte bu sorunun çözülmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.

Pekin, Şanhay ve Guanco'da hayata geçirilen fikri mülkiyet haklarına yönelik ihtisas mahkemeleri, ortalama dört ayda davaları sonuca bağlamaktadır. Bu mahkemelerin başka şehirlerde de açılması planlanmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü üyeliğine 2001'de kabul edilen Çin'in bu çerçevede kendi uygulamalarını örgütün Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması (TRIPS) hükümleriyle uyumlu hale getirmesi gerekmektedir. Çin aynı zamanda 2007 tarihli Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) Telif Hakları Anlaşması'nın da taraflarından birisidir. Bugüne değin fikri mülkiyet haklarının korunması konusunda uluslararası yükümlülüklerle giren ve mevzuatını kuvvetlendiren Çin, artık kanunların pratikte uygulanmasında da daha kararlı bir tavır sergilemektedir. Bununla birlikte, fikri mülkiyet hakları ihlali Çin'de iş yapan şirketler açısından önemli bir risktir. Bu kapsamda, şirketlerimizin markalarını Çin'de tescil ettirmeleri önem arz etmektedir.

ÇHC'deki marka tescili konusunda temel olarak "China National Intellectual Property Administration (CNIPA)" yetkili bulunmaktadır (<http://www.cnipa.gov.cn/>) Marka tescili ise "Trademark Office" aracılığı gerçekleştirilmektedir.

Çin'de mevcut marka tescili uygulaması "first-to-file rule" kuralını içermektedir. Bu kural uyarınca, ticari marka başvurusunda ilk olarak bulunan kişi veya şirkete genellikle bu ticari marka hakkı verilmektedir. Nitekim mevcut "Marka Kanunu" da bu hususu içermektedir (<http://www.cnipa.gov.cn/>).

Bir kişi veya firmanın marka tescil başvurusu kabul edilip ilana çıkılmasından sonra bir yıl süreli itiraz dönemi başlamaktadır. Eğer bu dönemde bir itiraz gelmezse, başvuran firma veya kişi markayı tescil ettirmiş olmaktadır. Marka tescili ile firma, ürünlerinin Çin ankarasında satış ve üretim haklarını (hatta ihracat) almaktadır. Markanın Çinli bir firma tarafından kopyalanmış olması halinde ise, markanın esas sahibi firma ürünlerini Çin'e ihraç etmek istediğinde,

ürünlerinin ithaline izin verilmemesi riskiyle karşı karşıya gelmektedir. Firmalarımızın, markalarını aşağıdaki web sitesi aracılığıyla kontrol etmeleri mümkündür. Firma kayıtları, firmalarımızın bilgisi dışında yapıldıysa Müşavirliğimizle irtibata geçmeleri mümkündür.

<http://wcjs.sbj.cnipa.gov.cn>

### **Dağıtım Kanalları**

Yeni yapılan düzenlemelerle yüzde yüz yabancı sermayeli şirketlerin Çin'de neredeyse tüm sektörlerde perakende ve toptan satış yapmalarına imkân sağlanmış olmasına rağmen bazı istinaslar bulunmaktadır. Örneğin, benzin istasyonlarında çoğunluk hissesinin Çinli ortağa ait olması gerekmektedir. Tütün satışı devletin tekelindedir. Gemicilik acentelerinin de yine çoğunluk hisselerinin Çinli yatırımcılara ait olması gerekmektedir. Yabancı yatırımcıların Çin'de kendi başlarına ya da Çinli bir firmayla kurdukları ortak teşebbüsler üzerinden franchising yapmalarına da izin verilmektedir.

Çin'de en hızlı büyüyen dağıtım kanalı, elektronik ticarettir. Güncel verilere göre 2021 yılı itibarıyla, Çin, 2,1 trilyon dolar değerindeki e-ticaret hacmi ile dünya e-ticaret pazarının yarısından fazlasına sahiptir. Özellikle son üç yıllık dönemde Çin'in sınır ötesi e-ithalatının kolaylaştırılmasına yönelik bir dizi adım atılmaktadır. Covid-19 pandemi sürecinde Çin'in en erken toparlanan büyük ekonomi olması ve pandemi ile birlikte e-ticaretin daha da önem kazanmasıyla söz konusu çalışmalar hız ve önem kazanmıştır. Netice olarak, gerek Çin'in iç tüketimini ve talebini artırıcı ekonomi politikaları, gerek ekonomik gelişme sonucu artan alım gücü, gerekse Çin'in oldukça dijitalleşmiş iç pazarı e-ticaretin Çin'in ithalatında oldukça önemli bir yer edinmesine neden olmaktadır.

Çin'in global e-ticaret hacmi içerisindeki yeri on sene önce sadece %1 iken günümüzde %53 seviyesine ulaşmıştır ve Çin'i dünya liderliğine taşımıştır. Çin'de online perakende satışların 2021 yılında 2020 yılına göre artış oranı %14,1 olmuştur. 2021 yılında online perakende satışların toplam perakende satışlara oranı %29,7'dir.

2021 yılı verileri incelendiğinde e-ticaret satışlarının %56'sının Taobao ve Tmall üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. JD.com' un pazar payı %23 iken; PinDuoDuo %7,3; Wechat %7,2; Suning %3 pay almaktadır. Söz konusu platformların tamamı önemli birer dağıtım kanalıdır.

### **Tüketici Tercihleri**

Çin, sadece ucuz işgücü ile üreten bir ülke değildir. Zenginleşen halkı ve büyüyen ekonomisiyle tüketen bir toplum haline gelmiştir.

Çin 2021 yılında gerçekleştirdiği 2,7 trilyon dolar değerinde ithalat ile dünyanın en büyük ikinci ithalatçısıdır.

Ülkede gittikçe zenginleşen ve hâlihazırda 400 milyon bireyden oluşan bir orta sınıf bulunmakta ve söz konusu orta sınıfın kaliteli ve ithal nihai tüketim ürünleri talebi her geçen gün artmaktadır. Bu noktada, Çin'in genelinde sınıflar arasındaki tüketici eğilimlerinin farklılığından da bahsetmek gerekmektedir. Alt ile alt/orta sınıflar açısından gelecek endişesi ile tasarruf eğilimi oldukça yüksektir. Söz konusu sınıfların tercihleri yerel ürünler olmaktadır. Bununla birlikte, Tier 1 olarak

adlandırılan Şanghay, Pekin, Guanco şehirlerindeki orta/üst ile üst gelirli sınıfların tercihlerinde ithal ürünler önemli yer tutmaktadır. Ayrıca, Tier 2 olarak adlandırılan Xi'an, Qingdao, Chengdu, Chonqing, Wuhan gibi şehirlerdeki nüfusun da harcanabilir geliri her geçen gün artmaktadır. Bu şehirlerdeki nüfusun tercihlerinde de son 5 yıllık dönemde önemli değişiklikler göze çarpmaktadır. Kümülatif olarak incelenecek olursa orta/üst ile üst sınıfı her geçen gün büyüyen Çin'in tüketici tercihleri ithal ürünler yönünde seyretmektedir.

Diğer taraftan, özellikle genç neslin tercihlerinde, "klasik Çinli" tercihlerinin oldukça ötesine geçildiği görülmektedir. Bu kapsamda, örneğin protein ağırlıklı beslenme Çin'de artmakta; hazır giyimde özellikle Avrupa modası takip edilmekte; kozmetik ürünlerinin tüketimi düzenli olarak yükselmektedir. Tier1 ve Tier2 şehirleri dışında yer alan ve daha az gelişmiş olan bölgelerdeki gençler, e-ticaret platformları sayesinde çevrim içi olarak neredeyse tüm ithal ürünlere erişebilmektedir.

### **Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler**

Firmalarımızın, öncelikle pazara girmek istedikleri ürünü belirlemeleri ve ürün bazında strateji geliştirmeleri daha yararlı olacaktır. Bununla birlikte genel olarak, satışı belirleyen faktörlerin başında tanıtım gelmektedir. Zira ülkemiz ürünlerinin genel olarak bilinirliği düşük seviyelerdedir.

400 milyon kişiden oluşan orta/üst sınıf Çinli tüketiciyi hedefe alarak Çin'in kendine özgü weibo, wechat gibi sosyal medya hesapları üzerinden yürütülecek tanıtım faaliyetleri de başarıya ulaşmak açısından önemli bir araçtır. Çin'de internet penetrasyonu oranı %65 olup, 904 milyon kişi aktif olarak internet kullanmaktadır. Söz konusu 904 milyon nüfusun 897 milyonu ise mobil internet kullanmaktadır. Yani mobilin, internet penetrasyonu içerisindeki oranı %99,3'tür. Bu bakımdan, sosyal medya üzerinden yapılacak tanıtım faaliyetleri son derece önemlidir.

Çin'de rekabetin son derece üst seviyelerde olması sebebiyle sabırlı olmak ve orta/uzun vadeli hedefler koymak önem arz etmektedir.

### **Kamu İhaleleri**

Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) 1980'lerle başlayan ekonomik kalkınma hamlelerinde önemli bir rol oynayan müteahhitlik sektörü, son 30 yıllık süreçte ülkenin gayri safi yurt içi hasılasındaki (GSYİH) artışta ciddi bir payı bulunmaktadır.

Ülkede en güncel veriler olan 2020 yılı istatistiklerine göre, toplam 83.000 inşaat şirketi mevcut olup; söz konusu şirketlerce yaklaşık 52 milyon kişi istihdam edilmektedir. Sektörde faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirket sayısı ise 261 olarak açıklanmıştır. Yabancı firmaların ağırlıklı olarak, teknoloji ve marka avantajlarını kullandıkları kısıtlı projelerde yer aldığı bilinmektedir. Tamamına yakınında yerel (devlet ya da özel) firmaların faaliyet gösterdiği Çin'in müteahhitlik sektörüne yabancı firmaların girişinde ciddi zorluklarla karşılaşıldığı bilinmektedir.

Ülkede ihalelerin çoğu Çince ilana çıkmaktadır. Teknik müşavirlik sektörü için hem ihale hem de doğrudan teklif alınması durumlarının olduğu bilinmektedir. Ancak Çinli firmalar veya Çin'de yerleşik yabancı firmalar burada tercih edilmektedir. Bu doğrultuda, Çin'de iş yapmak için burada yerleşik olmak önem arz etmektedir.

### 3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Maddison'un bir tarihsel ekonomi çalışmasına göre miladi takvimin başlangıcından 1800'lerin ortalarına kadar dünyanın en büyük birinci ve ikinci ekonomisi konumları hep Çin ve Hindistan arasında paylaşılmıştır. 1820'li yıllarda dünya ekonomisinin %35'ini Çin ekonomisi oluşturuyordu; toplam payları %20 civarında olan Batı Avrupa ülkelerinin çok önünde dünyanın en büyük ekonomisi olarak bulunuyordu. Bu açıdan düşündüğümüzde Çin'in dünyanın en büyük ikinci ekonomisi konumuna gelmesi, tarihsel olarak "normal" duruma geri dönüş olarak değerlendirilebilir. 1950 yılında Çin'in dünya GSYH'sinden aldığı pay sadece %5'ti. Bugün itibarıyla ise Çin dünya GSYH'sinden %18,5 oranında pay almaktadır. Önümüzdeki dönemde bu payın gittikçe artması beklenmektedir.

Diğer taraftan, Çin'in yönetimi altında 22 eyalet, beş özerk bölge, dört belediye ve iki özel idari bölgeden oluşan 33 eyalet düzeyinde yönetsel bölüm bulunmaktadır. Eyaletler Çin Halk Cumhuriyeti merkezî hükümetine bağlıdır ancak özellikle ekonomik politikada uygulamada eyaletlerin geniş yetkileri bulunmaktadır. Çin'in idari açıdan son derece ademimerkeziyetçi, politik açıdan ise son derece merkeziyetçi olan yönetim yapısı içinde yerel yönetimlerin bir ekonomik büyüme yarışına sokulması hızlı büyümede çok önemli rol oynamaktadır.

Çin'de uygulandığı şekliyle ademimerkeziyetçiliğin bir sonucu, yerel yönetimlerin yörelerindeki ekonomik büyüme ve istihdama katkı yapacak her alanda yatırım yapmalarıdır. Özellikle 2000'li yıllara kadar yerel yöneticiler birbirlerinden mal ve hizmet satın almak yerine bu ürünleri kendi yörelerinde üreterek bunun ekonomik büyüme ve istihdama sağlayacağı katkıyı yörelerinde tutmayı yeğlemiştir. Bu da günümüzde kendisini Çin sanayiinde gerek coğrafi gerekse firma bazında yoğunlaşma düzeyinin diğer ülkelere göre çok düşük olmasıyla göstermektedir. Yani ülkede çoğu sektörde üretim hem ülke yüzeyinde hem de çok sayıda firmaya dağılmış bulunmaktadır.

Bu noktada demir-çelik sektöründen örnek verilecek olursa; 1980'lerde bir kentte birbirine yakın, birisi merkezi yönetim, birisi eyalet yönetimi, birisi il yönetimi, birisi bölge yönetimine ait dört adet demir çelik tesisinin faaliyet göstermesi gibi durumlara rastlanabilmektedir. Günümüzde de demir-çelik üretimi, ülkenin eyalet, il, bölgelerine yayılmış 1.200 civarında üretici tarafından gerçekleştirilmektedir. En büyük 10 üreticinin pazar payı ise %60 civarındadır.

Otomobil sanayisine bakılacak olursa 33 idari bölgenin 27'sinde otomobil üretilebilmektedir. Bu durumun, Çin'de devlet şirketlerinin genel itibarıyla tekel olduğu iletişim, petrokimya, enerji üretim ve dağıtım gibi endüstriler dışında sanayinin geneli için geçerli bir durum olduğunu söylemek mümkündür.

Çin usulü ademimerkeziyetçiliğin yol açtığı bu ekonomik yapının, verimlilik açısından dönem dönem sakıncalarına karşın hızlı büyümeyi destekleyen güçlü dinamikler oluşturduğunu söylemek mümkündür. Çin'in hızlı büyümesinde önemli rol oynayan performans sisteminin işleyişi, sadece ademimerkeziyetçi bir idari yapıya değil, bunun biçimlendirdiği ekonomik yapıya bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Bu kapsamda, Çin'de üretim, yatırım ve ihracat çok kapsamlı ve hacmen büyük olup; bu yapıda literatürde "cluster" (küme) olarak tanımlanan odak bölgelerin büyük payı vardır. Kuzey Çin'de

Pekin, Tianjin ve Hebei (ağır sanayi, kimya, metal, enerji, demiryolu, bilişim, otomotiv); Kuzeydoğuda Dongbei (Liaoning, Jilin ve Heilongjiang ile aynı zamanda İ Moğolistan'ın doğusu) olarak nitelenen üç eyalet (ağır sanayi, otomotiv); Shandong eyaleti (petrol rafinerisi, nişasta, gıda endüstrisi); Doğu Çin'de şanghai, Jiangsu ve Zhejiang (kimya, petrokimya, demir elik, elektrik-elektronik, enerji, makineler ve parçaları, muhtelif imalat sanayi, metaller, ilaç, tekstil, deri); Güney Çin'de Guangdong eyaleti (ağırlıklı olarak ihracata yönelik makine, hafif sanayi, seramik de dâhil her türlü imalat), Orta Çin'de Hunan, Hubei eyaletleri (demir-elik, robot, makine ve metal işleme başta olmak üzere birçok sanayi kolu) ile iç kesimlerde Sichuan Eyaleti ile Chongqing (otomotiv başta olmak üzere birçok sanayi kolu) önemli sınaı odak noktalarıdır. Bu sınaı odak bölgelerinde makineden ilaca, tekstilden gıdaya birçok ürün rekabetçi şekilde üretilerek hızlı şekilde Çin ve dünya piyasalarına sunulabilmektedir.

1978 yılında Deng Xiaoping liderliğinde, ekonomide liberalleşmeyi ve dışa açılmayı hedefleyen reformlar başlamıştır. Emek yoğun ve ihracata odaklı bir üretim süreciyle Çin tüm dünya için düşük maliyetli üretim yapan bir ülke haline gelmiştir. Bu süreç içerisinde fiyatlar serbestleştirilmiş, kamu iktisadi teşebbüslerinin ekonomideki ağırlıklı konumları korunduysa da özel girişime de önem verilmiş ve özel girişimin gelişimi sağlanmıştır. Üretim ve ihracat arttıkça ürünlerin katma değeri yükselmiş ve basit tüketici ürünlerinden kademeli olarak daha sofistike ürünlere geçiş yapılmıştır.

Çin'in 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne (WTO) üye olmasıyla ihracatın önündeki engeller de kaldırılmıştır. Çin'de kişi başına düşen milli gelir 1978 yılında Sahra altı Afrika oranlarına yakın ve Asya ortalamasının yarısına bile ulaşamıyorken, yıllık çift haneli büyüme oranları kişi başına düşen gelirin, o dönemden bugüne kadar yaklaşık altmış katına çıkmasını sağlamıştır.

İmalat sanayi, düşük maliyetlerin de sağladığı avantaj sayesinde Çin büyümesinin itici gücü olmuştur ve artan maliyetlere rağmen büyük ölçüde bu konumunu korumaktadır. Çin GSYH'sinin %40,7'sine tekabül eden imalat sektörü, süreç içerisinde kaliteyi, teknoloji içeriğini ve katma değeri artırarak dünya standartlarında üst konumlara ulaşmıştır. Bununla birlikte bugün Çin'in ihraç ettiği sanayi ürünlerinin yarısı yabancı sermayeye sahip şirketler tarafından üretilmektedir.

Çin'in gelişen tarım ve madencilik sektörleri büyük ölçüde yerel talebi karşılamak için çalışmaktadır ve talebin büyüklüğü karşısında bunda da tam yeterli olamamaktadır. Örneğin, Çin her ne kadar önemli bir petrol üreticisi olsa da (dünyanın en büyük beşinci üreticisi) ürettiği petrol ancak kendi ihtiyacının yarısını karşılamaya yetmektedir.

Hizmet sektörü ise, halen Çin'de en hızlı büyüyen ve uluslararası ölçekte etkisini artıran sektör durumundadır ve büyüklüğü GSYH'nin %50'sini aşmış bulunmaktadır.

Özetle; 2021 yılı itibarıyla Çin ekonomisinin %7,3'ü (1,27 trilyon USD) birinci endüstri olarak tabir edilen tarım sektöründen, %39,4 (6,86 trilyon USD) ikinci endüstri olarak tabir edilen sanayi sektöründen, %53,3'ü (9,27 trilyon USD) ise üçüncü endüstri olarak tabir edilen hizmetler sektöründen oluşmaktadır.

Tüm bu bilgiler kapsamında, Çin'in birçok sektör açısından dünyanın üretim merkezi olduğunu söylemek gerekmektedir.

## Tarım ve Hayvancılık

Dünya nüfusunun beşte birinin yaşadığı Çin, global gıda üretiminin dörtte birini tek başına karşılamaktadır. Çin, miktar bakımından dünyanın en büyük tarım üreticisidir. Bununla birlikte tarımsal ürün ithalatında önemli bir ülke olan Çin, parasal değer bakımından en çok tarım ürünü ithal eden ikinci ülke konumundadır. Buğday ve pirinç üretiminde dünya lideri olan Çin; mısır, arpa ve yağlı tohum üretiminde de önde gelen ülkelerden biridir. ABD ile ticaret savaşlarından sonra tarım politikasını değiştiren Çin, daha fazla soya üretirken; buğday ve pirinç üretiminde kendi kendine yetme stratejisini sürdürmeyi hedeflemektedir. Hayvancılık, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği de Çin ekonomisinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Çin’de 70 yıl önce yetersiz olan tahıl üretimi, arz-talep bakımından dengeye oturarak yeni bir düzeye çıkmıştır. Ülkenin tahıl üretimi 2021’de 682,9 milyon tona ulaşmıştır. 1949’da ise bu rakam sadece 113 milyon tondur.

2001-2020 dönemi için ithal edilen tahıl ürünlerinin %75,4’ünü soya fasulyesi oluşturmaktadır. En çok tüketilen iki ürün olan pirinç ve buğdayın ithalattaki payı ise %6’dır.

Çin, tahıl üretiminin 600 milyon tonun altına düşmesini istememektedir. Bundan dolayı da en az 110 milyon hektarlık alanda tahıl üretimini sürdürmeyi hedeflemektedir. Ülkede şu anda 134,9 milyon hektarlık tarım alanı mevcuttur.

Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) mevzuatı uyarınca, gıda ürünleri ithalatında bütün ihracatçı ülkeler tarafından risk analizi ve ürün spesifik protokollerin imzalanmasını öngören bir pazara giriş sürecinin tamamlanması gerekmektedir. Konu ile ilgili kurum olan ÇHC Kalite Kontrol, Denetim ve Karantina Genel İdaresi (AQSIQ) yeniden yapılandırılmış, 2017 yılından bu yana anılan konu kapsamında ÇHC Gümrükler Genel İdaresi (GACC) yetkili kılınmıştır.

Gıda sektörü, ülkemizin Çin’e yönelik ihracatının geliştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin sağlanması açısından önem ve potansiyel arz eden bir sektör konumundadır. Bu kapsamda, ülkemizin gıda ürünlerinin Çin’e yönelik ihracatının artırılması amacıyla bir süredir sistematik çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda, ilk olarak, gıda ürünlerimizin Çin’e yönelik girişinin kolaylaştırılması amacıyla, iki ülke arasında iş birliğine yönelik bir çerçeve anlaşması olan “Gıda Güvenliği Anlaşması” 19 Nisan 2013 tarihinde imzalanmış bulunmaktadır.

Çin’e gıda ürünlerimizin ihracatı kapsamında 2019 yılında kiraz ihracatımızda fümigasyon yönteminin önü açılmış, antepfıstığı ihracatımız resmi olarak başlamış, Çin’e ihraç edilebilen su ürünlerimize ise ton balığı ve alabalık ürünleri eklenmiştir. 2020 yılında ise süt ürünleri ve kanatlı eti ihracatımızın önü açılmıştır. 2021’de UHT süt ürünleri ihracatımız başlamıştır.

Yeni ürünler ekleme yönündeki çalışmalarımız kapsamında ÇHC Gümrükler Genel İdaresi nezdindeki girişimlerimize narenciye, nar ve iç badem, üzüm, kivi, elma ve defne yaprağı ürünlerinde devam edilmektedir.



## Sanayi

İmalat sanayi, düşük maliyetlerin de sağladığı avantaj sayesinde Çin büyümesinin itici gücü olmuştur ve artan maliyetlere rağmen büyük ölçüde bu konumunu korumaktadır. Çin GSYH'sinin %39,4 (yaklaşık 6,86 trilyon dolar) tekabül eden imalat sektörü, süreç içerisinde kaliteyi, teknoloji içeriğini ve katma değeri artırarak dünya standartlarında üst konumlara ulaşmıştır. Bununla birlikte bugün Çin'in ihraç ettiği sanayi ürünlerinin yarısı yabancı sermayeye sahip şirketler tarafından üretilmektedir.

Çin'in artık fiyatların düşük olduğu bir ülke olmadığını unutmamak gerekmektedir. Çin'de üretim maliyetleri arttıkça fiyatlar da giderek yükselmiş ve bu fiyat artışları tüm sektörlerle yansımıştır.

Çin şu anda dünyadaki;

- Çeliğin yüzde 50'sini,
- Otomobillerin yüzde 30'unu,
- Cep telefonlarının yüzde 90'ını,
- Bilgisayarların yüzde 80'ini,
- Gemilerin yüzde 40'ını,
- Ayakkabıların yüzde 60'ını üretmektedir.

Tüm bu bilgiler kapsamında, Çin'in birçok sektör açısından dünyanın üretim merkezi olduğunu söylemek gerekmektedir.

## Madencilik

Çin maden ve mineraller yönünden zengin bir ülkedir. Dünyadaki en büyük altın üreticisidir. Aralarında demir cevheri, demir alaşımlı metal cevherleri kömür, kalay, doğal gaz, cıva, manganez, vanadyum, kurşun, çinko, alüminyumun fosfat, tungsten, uranyum, manyetit molibden, titanyum, az bulunan toprak elementlerini olmak üzere yaklaşık 17 maden ve mineral türü ve madene sahip olması ile lider konumundaki ülkedir.

Çin kömür rezervleri açısından dünya birincisidir. Çin dünyanın en büyük kömür üreticisi ve tüketicisidir. Hali hazırda toplam enerji ihtiyacının %70'i kömürden elde edilmektedir. Ülkenin ayrıca petrol, doğal gaz kaynakları mevcuttur ancak önemli bir ham petrol ithalatçısıdır. Bunlara ek olarak uzay teknolojisi ve elektronik alanında kullanılan bazı ender bulunan madenlerin de artan orandaki üretici ve ihracatçısıdır.

Çin'in gelişen madencilik sektörü büyük ölçüde yerel talebi karşılamak için çalışmaktadır ve talebin büyüklüğü karşısında bunda da tam yeterli olamamaktadır. Örneğin, Çin her ne kadar önemli bir petrol üreticisi olsa da (dünyanın en büyük beşinci üreticisi) ürettiği petrol ancak kendi ihtiyacının yarısını karşılamaya yetmektedir.

## Hizmetler

Üçüncü endüstri olarak tabir edilen hizmet sektörü halen Çin’de en hızlı büyüyen ve uluslararası ölçekte etkisini artıran sektör durumundadır ve GSYİH’nin %52,2’sini (7,4 trilyon dolar) oluşturmaktadır.

### **Lojistik**

Çin’in lojistik altyapısı, başta ulaştırma ve telekomünikasyon olmak üzere oldukça kaliteli durumda olup büyük yatırımlarla bu alanda daha da fazla gelişme kaydedilmesi amaçlanmaktadır. Ancak, kalitenin ülkenin her bölgesinde aynı olmadığını, lojistik altyapısının ülkenin ekonomik olarak daha gelişmiş kesimlerinde daha yaygın ve daha kaliteliyken, ülkenin iç ve batı kesimlerine gidildikçe seyrekleştiğini ve kalitenin de düştüğünü göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Çin genelinde toplam 5,2 milyon kilometrelik karayolu bulunmakta olup bunun 160 bin kilometresi otobandır. 146 bin kilometrelik toplam uzunluğa sahip demiryolları içerisinde 37.900 km uzunluğunda yüksek hızlı tren hattı mevcuttur.

Çin’de ekonomik büyümenin yüksek bir performansla devam etmesi, üretimin ve ticaretin artması ve elektronik ticaretin de gelişmesiyle birlikte lojistik sektörü hızlı bir gelişim sürecine girmiştir. Çin Bilimler Akademisi’nin yaptığı bir hesaplama göre ülkedeki lojistik sektörü 2019 yılı itibarıyla 46,5 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaşmıştır.

### **Enerji**

Su kaynakları kritik öneme sahiptir. Zira gerek tarımda sulama için gerekse elektrik üretiminde kullanılmaktadır. Çin dünyada en büyük hidroelektrik enerji üretimi yapılan ülkedir ve dünyanın en büyük hidroelektrik santrali Three Gorges Barajı 22.500 megavat enerji üretimi ile küresel anlamda en büyük kapasiteye sahip barajdır.

## 4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

### İş Kültürü

Çinli firmalarla iş yapan yabancı firmaların Çin'in kendine has kültürel özelliklerinin, adetlerin, davranış şekillerinin farkında olması gerekmektedir. Bu anlamda, Çin'de iş yapacak Türk firmalarına verilebilecek bazı öneriler aşağıda yer almaktadır.

- **İş Yapma Tarzı**

Batı'da kişinin kendisine ayırdığı zaman ve özel hayat çok önemliyken, Çin'de iş hayatın kendisidir. Çinliler günde 24 saat boyunca işleri hakkında konuşabilirler ve iş ile ilgili birçok etkinlik, örneğin toplantılar, yemekler, mesai saatleri dışında yapılabilir.

Kişisel ilişkiler ya da Çince 'deki deyimıyla "guanxi", Çin'de Batı kültüründe olduğundan çok daha önemlidir ve bu açıdan Çin'in aslında Türk kültürüne yakın olduğu söylenebilir. Bir iş anlaşması imzalanmadan önce Çin tarafı müstakbel ortağıyla önce güçlü bir kişisel ilişki kurmak ister ve yapılan ilk birkaç toplantının sadece bu amaç doğrultusunda kullanılması gerekebilir.

Karar verme aşamasında Çin tarafı kendisine avantaj sağlamak için müzakereleri gereğinden fazla uzatma yoluna gidebilir. Gecikmelerin kabul edilmesi ve karşı tarafı sıkıştırma veya zaman kısıtlamaları ile son tarihleri hatırlatma yoluna gitmektense sabretmek daha faydalıdır.

- **Toplantılar:**

Çin tarafı toplantı salonuna hiyerarşik bir sırayla girer ve aynı sırayla çıkar. Salona ilk girenin gruptaki en kıdemli kişi olması beklenir.

Çin tarafının lideri konumundaki kişiye saygı gösterilmelidir.

Toplantıya katılan ekibi Çin tarafında ekibin lideri, yani en kıdemli kişisi tanıştırır.

Toplantıya iyi hazırlanılması beklenir. Örneğin bir sunum yapılacaksa, mutlaka sunumun bir çıktısı toplantıdaki tüm katılımcılara dağıtılmalıdır.

Toplantıların başında hâl hatır sormak, tabir yerindeyse "havadan sudan" konuşmak normal hatta gereklidir.

Toplantılar sırasında duyguları fazla belli etmek Çin tarafında olumsuz bir etki bırakabilir. Aynı şekilde kinaye ve alaycılıktan da kaçınılmalıdır.

Toplantılarda muhafazakâr, kapalı, koyu renkli kıyafetler tercih edilmelidir. Mümkün olduğunca yüksek kaliteli takımlar giymek, güçlü bir izlenim bırakacaktır.

Tercüman kullanılıyorsa Çin tarafına yöneltilecek soruları doğrudan tercümana hitap ederek sormak değil de Çin tarafına hitap ederek sorup tercümanın çevirmesini beklemek daha doğru olacaktır.

- **Kartvizit:**

Kartvizit değişimi çok önemlidir, bu yüzden toplantılara ve görüşmelere giderken bol bol kartvizit bulundurmakta fayda vardır.

Kartvizitin bir tarafı mutlaka Çince olmalı, diğer taraf tercihe göre İngilizce ya da Türkçe olabilir. Sizinle ve şirketinizle ilgili önemli bilgiler mutlaka kart üzerinde yer almalıdır. Unvan mutlaka yazılı olmalıdır.

Kartvizit iki elle tutularak ve Çince tarafı üstte yer alacak şekilde takdim edilmelidir. Aynı şekilde sunulan kartvizit yine iki elle alınmalı ve alındıktan sonra bir süre üzerindeki yazılar okunarak incelenmelidir. Alınan kart toplantı sırasında masada alan kişinin hemen önünde durabilir. Alınan kartı hemen cebe ya da cüzdana koymamak gerekir.

Günümüzde Çin’de kartvizit değişimi kadar önemli bir husus da “wechat” değişimidir. Çin’de iş dünyası dahil herkesin kullandığı wechat programı bir mesajlaşma programının ötesinde olup, iş görüşmeleri e-postadan daha çok wechat üzerinden ilerlemektedir. Bu kapsamda Çin ile iş yapmak isteyen firma yetkililerinin wechat hesabı amalarında oldukça fayda bulunmaktadır.

- **Diyaloglar:**

Çince bilmeyenlerin de birkaç kelime Çince öğrenip kullanmaları olumlu etki yaratır.

Çince “yemek yedin mi?” ya da “nereden geliyorsun?” gibi sorular, Türkçe’deki “ne haber?” ya da “nasılsın?” gibi nezaket gereği kullanılan ve aslında tam bir cevabı beklenmeyen ifadelerdir. Bu nedenle bu soruları bire bir olarak alıp detaylı cevaplar vermemek gerekir.

Çinliler net olumsuz ifadelerden kaçınırlar ve bu tür ifadeler kaba bulunur. Örneğin Çinli taraf “ok sorun yok” diyorsa bu aslında hala sorunların olduğu anlamına gelebilir. Çinlilerle konuşurken de bu konuya dikkat etmeli, örneğin doğrudan bir “hayır” yerine “düşüneceğim”, “göreceğiz” gibi ifadeler kullanılmalıdır.

Sohbetlerde Çin’in zenginliklerine örneğin doğal güzelliklerine, tarihi mekanlarına vs. atıfta bulunma olumlu bir hava yaratacaktır. Aynı şekilde karşıdaki kişinin ailesini sormak da olumlu karşılanır. Bununla birlikte siyasi konulardan kaçınmakta da fayda vardır.

Karşıdaki kişiye parmakla işaret etmek hoş karşılanmaz. Bunun yerine çok gerekiyorsa açık bir el ile işaret etmek, ya da mümkünse hiç el kullanmadan göz teması kurmak tercih edilmelidir.

- **Yemekler:**

Bir yemeğe davet edilenler, masada istediği bir yere oturmaktansa nereye oturacaklarının gösterilmesini beklemelidir. Yemek oturma düzenleri hiyerarşik bir düzene göre planlanır, buna uyulmalıdır.

Genellikle yuvarlak masalar etrafında yenen iş yemeklerinde masaya çok sayıda farklı tabak gelecektir. Her birinden az bir parça almak yeterli olur.

Kişinin önüne gelen tabağı tamamen bitirmesi “yemek az geldi” anlamını taşıyacağı gibi hiç dokunmaması da “yemeği beğenmedim” anlamına gelebilir. Orta bir noktada durulmalıdır.

Yemek sırasında farklı kişiler tarafından kadeh kaldırılıp nezaket konuşmaları yapılabilir, misafirlerin de ev sahiplerine teşekkür amacıyla bu yöntemi kullanmaları önerilir.

Rakamlar: 8 rakamı Çin kültüründe şanslı rakamdır. Bir şeyden 8 tane almak ya da vermek, güçlü bir iyi niyet göstergesidir.

6 rakamı da gelişime, ilerlemeye işaret eder.

4, Çincedeki “ölüm” kelimesiyle eş sesli olduğundan uzak durulan bir rakamdır.

### **Para Kullanımı**

Çin’de ödemeler yerel para birimi olan ‘yuan’ (RMB) ile yapılmaktadır. Bu kapsamda, Çin’e seyahat eden vatandaşlarımızın, yuan (RMB) bulundurmaları gerekmektedir. Uluslararası beş yıldızlı otellerde kredi kartı ile ödeme mümkünken, günlük hayatta kredi kartı ile ödeme neredeyse mümkün değildir.

Ayrıca, Çin’de günlük hayatta ödemelerin neredeyse tamamı wechat programı aracılığı ile yapılmaktadır. Ancak, Çin’de banka hesabı olmaması halinde, programın bir ödeme aracı olarak kullanılması mümkün değildir.

Çin’de elektronik ödeme şekilleri giderek yaygınlaşmaktadır. Kredi kartı kullanımında ise giderek Çin’in kendi sistemi olan Union Pay’in tercih edildiği, Master Card ve Visa gibi sistemlerin kullanımının ise azaldığı görülmektedir. Bu nedenle kredi kartlarından ziyade nakit bulundurmakta fayda vardır.

### **Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi Uygulaması**

ÇHC, Umuma Mahsus Pasaport hamillerini vizeye tabi tutmaktadır. Resmi Pasaport hamilleri ise anılan ülkeye yapacakları 30 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. 15 Şubat 2016 tarihinden bu yana iş adamlarımızın ticari vize başvurularında Çin’den davet eden firmaların davet mektupları kabul edilmemektedir. Bu çerçevede, Çin’in yetkilendirilmiş resmi devlet kuruluşlarının verdikleri davet mektubunun ıslak imzalı aslı (Davetiye) kabul edilmektedir. Ayrıca, turizm amaçlı olarak Çin’e seyahat edecek olan kişilerin bireysel olarak yaptıkları turistik vize başvuruları kabul edilmemektedir. Turistik amaçlı sadece grup vize başvuruları kabul edilmektedir. Çin’in başlattığı bu uygulama nedeniyle vize başvuru prosedürü uzun zaman almaktadır. Bu kapsamda, vatandaşlarımızın seyahatlerinden makul bir süre önce vize için başvuruda bulunmaları önem arz etmektedir.

## Resmî Tatiller ve Çalışma Saatleri

Çin'deki resmi tatiller aşağıda yer almaktadır.

Tarihler	Tatiller
1-3 Ocak 2022	Yeni Yıl Tatili
31 Ocak – 6 Şubat 2022	Bahar Festivali
3 - 5 Nisan 2022	Ching Ming Festivali
1 - 4 Mayıs 2021	İşçi Bayramı
3 Haziran 2022	Dragon Boat Festivali
10 - 12 Eylül 2022	Sonbahar Ortası Festivali
1 - 7 Ekim 2022	Ulusal Bayram

Çin'de mesai saatleri genel olarak sabah 9'da başlayıp akşam 6'da sona ermektedir.

### Yerel Saat

Çin'de tek bir yerel saat kullanılmakta olup, ülkemizin beş saat ilerisindedir.

### Konaklama

Ülkedeki büyük merkezlerde yaygın bir otel ağı bulunmakta olup, oteller üst ve orta seğmendeki misafirler için uygun niteliklere sahip olup uluslararası üne sahip hotel zincirleri ülkede hizmet vermektedir.

### Vizeler

ÇHC, Umuma Mahsus Pasaport hamillerini vizeye tabi tutmaktadır. Resmi Pasaport hamilleri ise anılan ülkeye yapacakları 30 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. 15 Şubat 2016 tarihinden bu yana iş adamlarımızın ticari vize başvurularında Çin'den davet eden firmaların davet mektupları kabul edilmemektedir. Bu çerçevede, Çin'in yetkilendirilmiş resmi devlet kuruluşlarının verdikleri davet mektubunun ıslak imzalı aslı (Davetiye) kabul edilmektedir.

Çin vizesi için mümkün olduğunca erken başvuru yapılması önemlidir. Eksik belge vs. gibi sebeplerle vize alma süreci uzayabilmekte, konsoloslukların ve vize başvuru merkezlerinin kapalı oldukları resmi tatiller nedeniyle bekleme süresi artabilmektedir.

Ayrıca, turizm amaçlı olarak Çin'e seyahat edecek olan kişilerin bireysel olarak yaptıkları turistik vize başvuruları kabul edilmemektedir. Turistik amaçlı sadece grup vize başvuruları kabul edilmektedir. Çin'in başlattığı bu uygulama nedeniyle vize başvuru prosedürü uzun zaman

almaktadır. Bu kapsamda, vatandaşlarımızın seyahatlerinden makul bir süre önce vize için başvuruda bulunmaları önem arz etmektedir.

Diğer taraftan COVID-19 önlemleri kapsamında, vize sahiplerinin negatif sonuçlu nükleik asit testi ve IgM antikoru testi sonuçları ile birlikte (IgM antikoru) HS Logolu yeşil sağlık kodu veya sağlık beyanı tanımlaması için Türkiye'deki Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği ya da İstanbul Başkonsolosluğuna başvurmaları gerekmektedir.

Çin'e çalışma amaçlı gidecek kişilerin "Z" tipi vizeye başvurması gerekmektedir. Z tipi vizeye sahip kişilerin, oturma izni için Çin'e girdikten sonraki 30 gün içerisinde ikamet edilecek yerdeki Yerel Halk Hükümet Emniyet Müdürlüğü Hudut Giriş ve Çıkış İdare Şubesine ikamet belgesi başvurusu yapılmalıdır.

Uzun süreli Çin oturma izni vizesi olan Z vizesi yanında, Çin'e daimî ikamet amaçlı yolculuk edenlerin alması gereken vize türü Çin D vizesidir. Çin Z vizesinde olduğu gibi Çin D vizesinde de kişi Çin'e giriş yaptıktan sonra 30 gün içinde oturma izni başvurusunu yapmaları gerekmektedir.

Çalışma izni için ise Sosyal Güvenlik Bakanlığına başvuruda bulunulmalıdır.

Ayrıca, Çin'de mevcut karantina uygulamaları kapsamında, yurtdışından gelenler için 14+7+7 kuralı uygulanmaktadır. Buna göre, ilk olarak 14 gün süreli otel karantinası bulunmaktadır. Bu otele Çin makamlarınca karar verilmekte olup, uçak seferinin vardığı şehirdeki bir otel odasında bu süre tamamlanmaktadır. Bu süreçte testlerin negatif çıkmasından sonra 7 günlük ev karantinası (kayıtlı ev adresinde) bulunmaktadır. Son 7 günde ise sınırlı olarak dışarıya çıkılabilmekte (bulunulan ilçe, il gibi sınırlar dâhilinde) ve her gün ilgili sağlık kurumuna gidilerek ateş ölçümü yapılması gerekmektedir. Ticari ziyaretlerde kayıtlı bir ev adresi olmadığı da dikkate alındığında Çin'e varış yapılan şehirde 21 günlük otel karantinası bulunmaktadır.

## 5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

### Şirket Türleri

Çin’de yabancı sermayeli bir limitet şirket iki farklı şekilde kurulabilmektedir:

- Yabancı sermayeli bir şirket kurmak,
- Temsilcilik ofisleri kurmak,

Yabancı sermayeli şirketler (ortaklık yolu ile de kurulabilir), yatırımcıya şirket üzerinde tam kontrol sağlamak ve günümüzde Çin’de yabancı sermayenin en çok tercih ettiği model olarak ortaya çıkmaktadır. Yabancı ülke vatandaşları tarafından yabancı sermaye ile kurulan limitet şirketler çoğunlukla üretimini Çin’de yapan ve buradan diğer ülkelere ihracat gerçekleştiren iş modelleri için tercih edilmektedir. Bununla birlikte, yüzde yüz yabancı sermayeli şirketlerin kurulabileceği sektörler hizmet sektörü, danışmanlık, ticaret ve imalat olarak belirlenmiş durumdadır. Çin’de yüzde yüz yabancı sermayeli bir şirketi hayata geçirmek sektöre, bölgeye ve diğer koşullara bağlı olarak değişmekle birlikte ortalama bir ay sürmektedir.

Temsilcilik ofisleri, yabancı şirketler tarafından Çin’de doğrudan gelir getirmeyen faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, örneğin pazarlama faaliyetlerinin sürdürülmesi, pazar araştırması yapılması, satın alınacak ürünlerin tespit edilmesi, ana şirketin Çin’deki faaliyetlerinin koordine edilmesi ya da farklı paydaşlarla ilişkilerin devam ettirilmesi amacıyla açılmaktadır. Bu tür ofisler sayesinde şirketler, Çin pazarına ilk adımı atmış olmaktadır. Temsilcilik ofisleri doğrudan ürün satmak, alım yapmak ya da farklı hizmetler sunmak gibi faaliyetleri gerçekleştiremez, fatura kesemez, ancak bağlı oldukları şirketin mevcut ve potansiyel müşterileri ile temas kurma ve şirket adına sözleşme yapma hakları bulunmaktadır. Temsilcilik ofislerinin avantajı düşük maliyetli olmaları, yüzde yüz yabancı sermayeli şirketlerden farklı olarak bir asgari sermaye yatırımı ya da iş planı gerektirmemeleri, kolay kurulabilmeleri ve yönetimlerinin de kolay olmasıdır. Bununla birlikte, Çin kanunlarına göre temsilcilik ofislerinin doğrudan eleman alımı yapamamaları, bunun yerine yetkili bir insan kaynakları ajansı kullanmalarının zorunlu olması önemli bir dezavantajdır.

Bir şirketin kurulma süreci, yukarıda bahsedilen modellerden hangisinin tercih edildiği, şirketin hangi sektörde faaliyet gösterdiği ve hangi coğrafi bölgede kurulduğuna göre farklılıklar sergilese de Çin’in yabancı sermaye mevzuatı, yabancı sermayeli bir şirketin beş adımda hayata geçirilmesini öngörmektedir. Bunlar aşağıda belirtilmiştir:

- Şirketin iştigal edeceği sektörün Negatif Liste’de, başka bir deyişle yabancı sermayeye açık olmayan sektörler listesinde bulunmaması koşuluyla, Ticaret Bakanlığı’na internet üzerinden başvuru yapılması (Başvurunun eksiksiz yapılması kaydıyla Ticaret Bakanlığı üç gün içerisinde onay mesajı göndermektedir),
- Şirketin yerel Sanayi ve Ticaret İdaresi ofisinde kaydının yapılması (Bu ofislerin uygulamaları ve koşulları bölgeden bölgeye değişebilmektedir. Bazı bölgelerde süreç kolaylaştırılırken, bazı bölgelerde ek koşullar getirilebilmektedir),
- Yerel Sanayi ve Ticaret İdaresi nezdinde şirketin düzenleyici gereksinimlere uygunluğunun belgelenmesi (Bu kapsamda örneğin enerji tüketim raporu, arazi kullanım raporu, yerel istihdam etki raporu, inşaat güvenlik belgeleri, çevre etki raporu gibi dokümanların temin edilmesi gerekmektedir ve istenen belge sayısı bölgeden bölgeye değişebilmektedir),



- İşletme lisansı çıktıktan sonra Sanayi ve Ticaret İdaresi, vergi dairesi ve denetim kurumunda şirketin kaydının yaptırılması ve banka hesaplarının açılması (Burada da işlem sayısı bölgeye ve sektöre göre değişebilmektedir.). Bu adım tamamlandıktan sonra şirket faaliyetlerine başlayabilir.

### **Sigorta ve Sosyal Güvenlik Uygulamaları**

Çin'in hâlihazırdaki en büyük avantajlarından birisini işgücü oluşturmaktadır. Ülkenin 1,4 milyarlık nüfusunun yaklaşık yüzde 70'i çalışma yaşı olarak nitelendirilen 15-64 yaş grubunda yer almaktadır. Ancak, hızla yaşlanan nüfus ekonomi üzerinde giderek bir baskı oluşturmaktadır.

Çin'de beş çalışma gününden oluşan hafta, günlük 8 çalışma saatinden toplam 40 saat olarak belirlenmiştir. Çin kanunlarına göre işletmeler, (yabancı sermayeli olanlar da dahil olmak üzere) çalıştırdıkları her tam zamanlı çalışan ile yazılı bir sözleşme yapmak zorundadır. Bu sözleşmeler belirli bir dönem için olduğu gibi, açık süreli de olabilmektedir. Ancak bir işletmenin çalışanıyla açık süreli sözleşme yapabilmesi için, önce aynı çalışanla iki dönem belirli süreli sözleşmeyle çalışmış olması gerekmektedir. Dönem süreleri altı ayı geçmemektedir. İşgücüne dâhil olan tüm Çin vatandaşları ve yabancı uyruklu çalışanlar, Çin'in sosyal güvenlik sistemine katılmak zorundadır ve sistem beş farklı sigortadan oluşmaktadır; bunlar, emeklilik sigortası, genel sağlık sigortası, iş kazası sigortası, işsizlik sigortası ve doğum sigortasıdır. İşveren, çalışanlarının sosyal güvenlik ve konut fonu ödemelerini yapmakla yükümlüdür. Çin sınırları içerisindeki tüm yabancıların, (daimi oturma iznine sahip olanlar hariç) ülkede çalışabilmek için ilgili makamlardan gerekli izinleri almaları gerekmektedir. Bu izin süreci sırasıyla şu aşamalardan oluşmaktadır:

1. Sağlık kontrolleri,
2. Çalışma izni bildirimini,
3. Tek girişli "Z" tipi vize,
4. Geçici ikamet kaydı,
5. Çalışma izni,
6. Oturma izni.

### **Bankacılık Mevzuatı**

Çin'deki bankacılık ve finans sektörü ağırlıklı olarak kamu tekelinde bulunmaktadır. Piyasanın dört büyük oyuncusunun tamamı devlet bankasıdır. Bunlar, Agricultural Bank of China, Bank of China, China Construction Bank ve Industrial and Commercial Bank of China (ICBC) bankalarıdır. Kamuya ait ticari bankalar piyasadaki toplam varlık, kredi ve mevduatların %60'ını ellerinde bulundurmaktadır.

Diğer bir grup olan anonim bankalar ise daha fazla çeşitlilik gösteren hissedar yapılarına sahip olup yabancı sermayeli bankaların yanı sıra kırsal kredi kooperatifleri de bunların arasında yer almaktadır. Ülkenin politikalarına hizmet eden bankalar ise, Çin Kalkınma Bankası, Çin Eximbank ve Çin Zirai Kalkınma Bankası'dır. Bankalar, alternatif finans enstrümanları ve sermaye piyasalarının yeterince gelişmemiş olması sebebiyle, finans sistemi içerisinde çok büyük bir ağırlığa sahiptir.

## Vizeler

ÇHC, Umuma Mahsus Pasaport hamillerini vizeye tabi tutmaktadır. Resmi Pasaport hamilleri ise anılan ülkeye yapacakları 30 güne kadar ikamet süreli seyahatlerinde vizeden muaftır. 15 Şubat 2016 tarihinden bu yana iş adamlarımızın ticari vize başvurularında Çin'den davet eden firmaların davet mektupları kabul edilmemektedir. Bu çerçevede, Çin'in yetkilendirilmiş resmi devlet kuruluşlarının verdikleri davet mektubunun ıslak imzalı aslı (Davetiye) kabul edilmektedir.

Diğer taraftan COVID-19 önlemleri kapsamında, vize sahiplerinin negatif sonuçlu nükleik asit testi ve IgM antikoru testi sonuçları ile birlikte (IgM antikoru) HS Logolu yeşil sağlık kodu veya sağlık beyanı tanımlaması için Türkiye'deki Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği ya da İstanbul Başkonsolosluğuna başvurmaları gerekmektedir. Ayrıca, Çin'de mevcut karantina uygulamaları kapsamında, yurtdışından gelenler için 14+7+7 kuralı uygulanmaktadır. Buna göre, ilk olarak 14 gün süreli otel karantinası bulunmaktadır. Bu otele Çin makamlarınca karar verilmekte olup, uçak seferinin olduğu şehirdeki bir otel odasında bu süre tamamlanmaktadır. Bu süreçte testlerin negatif çıkmasından sonra 7 günlük ev karantinası (kayıtlı ev adresinde) bulunmaktadır. Son 7 günde ise sınırlı olarak dışarıya çıkılabilmekte (bulunulan ilçe, il gibi sınırlar dâhilinde) ve her gün ilgili sağlık kurumuna gidilerek ateş ölçümü yapılması gerekmektedir. Ticari ziyaretlerde kayıtlı bir ev adresi olmadığı da dikkate alındığında Çin'e varış yapılan şehirde 21 günlük otel karantinası bulunmaktadır.

### Seyahat Önerileri (Pandemi Dönemi Hariç)

- Çin vizesinin mümkün olduğunca erken alınması önemlidir. Eksik belge vs. gibi sebeplerle vize süreci uzayabilmekte, konsoloslukların ve vize başvuru merkezlerinin kapalı oldukları resmî tatiller nedeniyle bekleme süresi artabilmektedir.
- Çin'in artık fiyatların düşük olduğu bir ülke olmadığını unutmamak gerekmektedir. Çin'de üretim maliyetleri arttıkça fiyatlar da giderek yükselmiş ve bu fiyat artışları tüm sektörlerde yansımıştır.
- Cep telefonuna WeChat uygulamasını yüklemek gerekmektedir. Çin'de iş dünyası dâhil herkes tarafından WeChat kullanılmaktadır. Türkiye'de de yaygın bir şekilde kullanılan WhatsApp uygulaması Çin'de erişime kapalıdır. Bu nedenle benzer özellikleri taşıyan ve Çin'de 700 milyonun üzerinde kullanıcısı olan WeChat'i kullanmak, bu uygulama üzerinden ücretsiz arama da yapılabildiği düşünülürse oldukça faydalı olacaktır.
- Çin'de Google başta olmak üzere birçok internet hizmetinin erişime kapalı olması, çalışmalarını sekteye uğratabilmektedir. Örneğin, e-mail hesabına erişim mümkün olmayabilir. Bu konuyla ilgili olarak Çin'e gitmeden önce gerekli önlemleri almak (örneğin VPN yüklemek) faydalı olacaktır.
- Çince bilmiyorsanız sadece iş görüşmelerinizde değil, alışverişten yemeğe Çin'deki tüm deneyiminizde zorluk çekebilirsiniz. Seyahate Çince bilen bir çalışan ya da iş arkadaşı ile çıkmak ya da bir tercümanla çalışmak çözüm olabilir.

- Çin’de elektronik ödeme şekilleri giderek yaygınlaşmaktadır. Kredi kartı kullanımında ise giderek Çin’in kendi sistemi olan Union Pay ’in tercih edildiği, Master Card ve Visa gibi sistemlerin kullanımının ise azaldığı görölmektedir. Bu nedenle kredi kartlarından ziyade nakit bulundurmakta fayda vardır.
- Çin’e iş amacıyla seyahat eden kişilerin bu ülkeye gidince danışmanlık ya da benzeri isimler altında faaliyet gösteren, ancak yeterince yetkin olmayan ya da farklı amaçları olan kişi ya da kurumların eline düştükleri ve bu nedenle ciddi kayıplara uğradıkları gözlemlenmektedir. Bu konuda, firmalarımızın seyahat öncesinde Ticaret Müşavirliğimizle irtibata geçmeleri mümkündür.

*Rapor hazırlama tarihi: 11.03.2022*

*Kaynak: Pekin Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği*